

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN

Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
11e jaargang, nr. 4 april 1982.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE.

APRILACTIVITEIT

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op een Poëzievoordrachtavond met mime die doorgaat op

donderdag 29 april 1982 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6, Oostende,

met als onderwerp : POEZIE VAN EN OVER OOSTENDE EN DE ZEE

die wordt gebracht door een paneel bestaande uit : de heren Fons ROETS

J.J. ROMMELAERE

Christiaan WAUTERS

Etienne DELBAER

Roger FOCKEDEV

Roger DEVRIENDT

en mevrouw

Gwendelyn DEERUYKER, die

gedichten voordraagt die onderscheidelijk de eerste, tweede en derde prijs kregen in de eerste uitgave van de POEZIEPRIJS van de STAD OOSTENDE, najaar 1981.

terwijl Jerry KOCH de mime verzorgt.

Verschillende dichters dragen voor uit eigen werk. Indien u wilt weten wat er in de Oostendse dichterswereld aan eigenheid ontwikkeld wordt en hoe Oostende en de zee bezongen worden, is deze avond een uitstekende gelegenheid.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

J.B.D.

OOK HEDENDAAGS ARCHIEF IS WELKOM !!!

Onze heemkundige kring is niet alleen geïnteresseerd in het verleden, maar ook getuigenissen van wat nu gebeurt, worden met het oog op later, bijgehouden.

We denken hier bijvoorbeeld aan affiches, reclamekaartjes, stickers, versierd briefpapier van firmas...

Wie verzamelt mee, en helpt zijn kring aldus aan hedendaags archief ?

G.V.

AUGUST STRACKE

Het vervolg van de artikelenreeks "August Stracké" door G. Billiet zal in het mei-nummer verschijnen. Het zal handelen over het Museum Stracké.

EEN NIEUW BOEK OVER BREDENE

Binnenkort verschijnt een tweede boek over Bredene, van de hand van Karel Clybouw.

Het werk is getiteld JONGENS VAN ONS DORP. In 17 hoofdstukken heeft de auteur een merkwaardige verzameling volkskundig materiaal samengebracht, met betrekking tot kinderliederen, rijmen, spreuken, spelen, fratsen, kindergeloof en volksgebruiken.

Die volkskundige gegevens hebben betrekking op Bredene en omgeving. De liederen, rijmen en zegswijzen zijn doorgaans in het streekdialekt gesteld. De toelichting er van en ook de beschrijving van spelen, gezins- en dorpsleven zijn uiteraard in het A.N.

Deze merkwaardige studie is van groot volkskundig belang. In West-Vlaanderen en vooral in de omgeving van Bredene, zal zulke publicatie belangstelling vinden, en zal ook het sappig Westvlaams begrepen en gewaardeerd worden.

Intekenprijs : 630 F. te storten op rek. 000-0235182-54.

JAARBOEK 1981 "TER CUERE"

Voor mij ligt het Jaarboek 1981 van onze zustervereniging TER CUERE uit Bredene. Een kanjer van 93 bladzijden tekst, geïllustreerd met 17 bladzijden afbeeldingen en plannen. Hoe krijgen ze het gedaan... en betaald, was een eerste vraag die bij me op kwam. Keurig werk, zoals altijd. Men voelt er de stevige hand van een secure hoofdredacteur achter.

Dijna was het een "one-manshow" geworden. Op een paar kleine stukjes na komt het gros uit de pen van de ongeëvenaarde erevoorzitter van TER CUERE, Richard Verbanck.

Hij die sedert tien jaar de stuwkracht van dit jaarboek is, heeft op de meet blijkbaar nog een extra-inspanning willen leveren, want vanaf volgend jaar draagt hij zijn pen en werkracht op jongere schouders over.

Voor onze Oostendenaars is het eens te meer een belangrijk boek geworden. Hoe nauw Oostende en Bredene steeds verbonden zijn geweest merken we ook hier weer, tweederde van het boek handelt over Oostende.

De heer Clybouw zet in met een folkloristisch stukje over de Nukkerbrug en de Nekkers. Veel nieuws brengt hij niet, maar de grootste verdienste van zijn stukje ligt wel in het feit dat hij een reeks verspreide gegevens over het onderwerp in één bijdrage verzamelde. Oorspronkelijker is de tweede bijdrage waarin Dirk vanden Bauwhede ons een minder gekend pamflet over het Beleg van Oostende (1601-1604) brengt. Aan de hand van een reeks biografische nota's, maakt hij deze tekst uit het begin van de 17de eeuw zeer leesbaar en interessant.

Uitstekend als bijdrage in de lokale geschiedenis is de ontleding van een RAPPORT OVER DE STAD OOSTENDE 1855 door Richard Verbanck "himsel". De lectuur ervan geeft ons een uitstekend beeld van hoe onze stad 130 jaar geleden reilde en zeilde. Na een reeks volkskundige gegevens over volksliederen en de Sint-Sebastiaangilde te Bredene, steeds van dezelfde auteur, volgt de topper van dit jaarboek, uiteraard ook van de hand van Richard Verbanck, onder de titel ICONOGRAFIE VAN DE MOSSELHOEK. Door middel van een degelijke beschrijving geschraagd door een reeks plannen en reproducties van gravures, schetst hij ons een glashelder beeld van de verdwenen Mosselhoek. Als toemaatje verwerkt hij ook nog een korte Ikonografie met betrekking tot enkele Oostendse onderwerpen. Het boek wordt besloten met enkele Oostendse jeugdherinneringen waarmee Richard Verbanck, de Oostendenaars wiens jeugd zich tussen de twee oorlogen situeerde, zal doen glunderen van genoeg. Een zeer lezenswaardig boek, sterk aanbevolgen aan alle Oostendenaars, waarvan de uitvoering, zowel in druk als in opzet een voorbeeld zijn. Het geheel zou onvolledig zijn zonder een kleine kritiek. Wanneer krijgt het jaarboek een inhoudstafel en een rechtdoornummering van de bladzijden.

J.B. DREESEN

Mei 1940

- 23 De vernieling van de stad schijnt onvermijdelijk te zijn. Zij die gehoopt hadden dat slechts de haveninstallaties en andere militaire doelen zouden bestookt worden, en nu de Kapellestraat vernield zien, hebben maar één hoop : een spoedige wapenstilstand.
Branden wakkeren weer op, maar worden spoedig gedoofd door brandweermannen die er de wacht houden om uitbreiding te voorkomen.
- 24 Wat te vreezen was na de vernieling van de Fernand-Flavie, zag men deze namiddag gebeuren : het Hotel de la Plage dat als hospitaal dienst deed werd door drie bommen getroffen en in brand gestoken. Het gebouw moest in allerijl ontruimd worden. De gekwetsten en zieken werden naar het atheneum gevoerd, dat voortaan als gasthuis dienst doet. De brand was evenwel zoo hevig dat een vijftigtal soldaten niet meer konden gered worden en in de vlammen omkwamen. De brand bood langs de Zuidkant een verschrikkelijk schouwspel. Hij had zich immers uitgebreid tot de aanpalende gebouwen en 't hotel Splendid, dat op de Koningstraat uitgaf, stortte hierbij in met een akelig vreemd geruisch van de vlammenzee.

Nadere bijzonderheden

Om 14 uur houdt den Heer Burgemeester naamafroeping van de brandweermannen in de hoofdkazerne.

Rond 15 uur ongeveer vallen spring- en brandbommen op het Hotel de la Plage, waarin verschillende gekwetsten, vooral Belgische soldaten, lagen. In een oogwenk stond gansch het gebouw in brand. De bevelhebbers der brandweer, de Heer Van Hecke, bevindt zich op de tweede verdieping met apotheker Quagebeur en hulpapotheker Constant, waar zij door de vlammen bedreigd worden met verstikking, of door de instortende muren met verplettering. Als bij mirakel ontsnappen ze uit den vuurpoel.

Verschillende andere personen zijn er gedood of zwaar gekwetst uitgehaald. Het onmogelijke wordt gedaan om den brand tegen te gaan, doch vruchteloos daar geen water in de stadsleidingen was, en het water uit het Leopoldspark moest getrokken worden met den motorpomp. Dank zij adjudant Parmentier wordt het Hotel Ocean gespaard, gansch het Plage-hotel brandde uit. De brandweermannen Bauché, Vermeersch, Vande Castele, Moerman, Vanthorhout en nog anderen onder leiding van voornoemde adjudant verdienen een pluimpje voor hun moedig en koelbloedig optreden. Tweeënzeventig uren zijn alle brandweermannen op post met den Heer Burgemeester H. Serruys aan het hoofd. De burgemeester bracht persoonlijk brood en hesp en bier aan de pompiers die reeds verscheidene uren zonder eten doorwerken.

Rond hetzelfde uur vallen brandbommen op het Burgerlijk Hospitaal en wordt de familie Hostijn in de Amsterdamstraat door een bom onder de puinen begraven. De oudste dochter Gabrielle is op slag gedood en de jongste zwaar gekwetst. Zeven personen werden uitgehaald. Nog vele andere woningen stortten in en begroeven slachtoffers onder het puin. De Brigadier Labbeke, alhoewel vrij van dienst, werpt verscheidene bommen van het dak van het Burgerlijk Hospitaal.

Op het Hazegras vallen eveneens brandbommen op de Firma Decrop, die weldra in lichtelaaie staat. Door de groote hoeveelheid kemp, verf, teer, waar het vuur gretig voedsel in vindt, is aan blusschen niet te denken, de gebouwen die het onringen worden evenwel gered.

Deze brand duurde een tiental dagen en een maand later zag men nog steeds dat de teerputten rookten. Een brand in het omvormingstation Hazegras wordt snel gebluscht. Twee huizen in de Oesterbankstraat branden volledig op. De brandbommen die op 't dak van de O.L.V.-kerk vallen, kunnen door de wakkere pompiers afgehaald wordt. Een zeventiental brandbommen worden in die straat gebluscht door de bekende zwemster Fernande Caroen, die er het hare bijdraagt om de oliehandel van haar vader te vrijwaren. Een huis in de Kappelstraat van den Heer Boussy, werd door de pompiers, commissaris Ameel en den Heer Corman, boekhandelaar, gered. Verder worden branden bekampt in de Kappelstraat nummers 6, 8, 10, 12, 14, 16. In de Brusselstraat wordt n° 14 gered door de brandweermannen Bauché en Vermeersch.

Bommen zijn ook gevallen op de Romestraat bij Bailleul, bij Deprez, bij Pilaeys en in een magazijn van de S.E.O.; verder in de Muscarstraat, waar alle huizen groote schade leden; in de brouwerij Deswaef, waar een achterhuis getroffen wordt, en op huizen van de Clementinaplaats en de Gerststraat.

Om 18u30 begon een hevig bombardement door vliegers op de haveninstellingen, waar oneindig veel werd verwoest.

's Nachts breekt brand uit in de Firma Cockerill en Deweert die volledig uitbranden. Ook de houtmarkt begint te branden. Brigadier Loy deed het mogelijke om den brand te omschrijven, doch daar aan manschappen te kort was, wist men niet meer waar eerst hulp te bieden.

25

's Namiddags om 14u15 had een vliegersaanval plaats waardoor een groot gedeelte van de nieuwe visschershaven werd vernield. Bommen werden op de vischmijn geworpen die reeds heel wat schade had geleden en waar heel wat pakhuizen zijn verwoest. Nu werd ook de verkoopshalle alsmede de kaaimuur getroffen waarin een groote bres geslagen werd. Tankwagons die voor de mijn stonden werden in brand geworpen en weldra sloegen de vlammen hoof op, een dikke rookwolk uitspuwend, die zeewaarts woei zoodat men mijlenver de brand kon zien. De gebouwen aan de overzijde der visschershaven leden eveneens veel schade. De magazijnen van Ostend Stores, de bureaux van de Oostendse reederij en van Telegraphie (Mr. Dumortier), Texaco, Visschersverbroedering, Gebroeders Valcke, Seghers, Lambrechts, Ghijs en Schockaert, werden geteisterd.

Een bom viel op het Kanonhotel en vernielde de koepel. Een bom viel blakbij den achterkant van het Atheneum en verbrijzelde de ruiten van de omliggende huizen, vooral het huis van Dr. Van Oye leed veel schade.

Naast het huis van den Burgemeester breekt brand uit door bommen die in den omgeving ontploften. Het huis van den Heer Deweerdt, vroegere voorzitter van de Handelskamer, brandde totaal op. Groot gevaar ontstond voor de aanpalende gebouwen en zouden zeker ten prooi gevallen zijn van de vlammen had de Burgemeester zelf de aanpalende gevels niet met water bespuit. Als een eenvoudig brandweerman bleef hij met de spuit in zijn hand tot alle gevaar geweken was.

In de Koningstraat moesten die middag drie huizen door de bewoners ontruimd worden, dit van advocaat Boyers en van tandarts De Paepe.

In de Jozef II-straat werden huizen beschadigd door bommen; die van Calmeyn, Ostijn, Wwe Verbiest en Adhem. Gerard. In de Stockholmstraat vielen bommen op de Katholieke Volksbond. Ook de Kaaistatie liep beschadigingen op.

Nadere bijzonderheden

Om 14u15 volgt een bombardement door minstens 35 vliegtuigen. Er breekt brand uit op de Reederijkaai waar de benzine-inrichtingen van Radia-Cie, Froid Industriel en andere gebouwen brandden. Te midden van dit bombardement rukte de brandweer op van het centrum naar de Voorhaven.

De brandbommen worden overal onschadelijk gemaakt. Pas zijn de blusschingswerken aangevat of opnieuw verschijnen meer dan 35 vliegtuigen boven de haveninstellingen, de vischmijn, de ateliers van de Marine, de benzinetanks (trein). De brandweermannen die met machinegeweervuur bestookt worden vinden het geraadzaam enkele ogenblikken te schuilen in het duingras. Rondom hen staat alles in brand tot zelfs de grond toe. Bij de firma Radja worden door adj. Plovie en Marcel Moerman de kranen gesloten van 3 benzinetanks die reeds gansch met rook omhuld zijn. Hierbij geven alle mannen blijk van ware doodsverachting. Op het zelfde ogenblik stonden op de wijk Opex verschillende huizen in brand. Bijna een gansche rij huizen in de Edw. Hammanstraat werden gered. Bij al deze branden werd de motorpomp gebruikt.

- 26 In de nacht van 25 op 26 mei zijn bommen geworpen rond St. Petrus en Pauluskerk, op het St. P. & Paulusplein 99, op de dekenij dus, kwam een voltreffer terecht waardoor het huis onbewoonbaar is. In de Prins Boudewijnstraat, Kaaistraat waar verschillende huizen totaal uitgebrand zijn, melden we terloops de Nat. Bank. In de Aug. Strackestraat en de Groentemarkt kwamen bommen terecht waardoor de huizen veel te lijden hadden.

(wordt vervolgt)

IS HET NU "KOKSIJDE-BAD" OF "KOKSIJDE-AAN-ZEE? PRO EN CONTRA AFGEWOGEN

Dr. W. Beele pleit, in tegenstelling tot vele moderne taalkundigen, voor het behoud - en waar nodig het herstel - van onze traditionele plaatsnamen op "-Bad" : "Koksijde-Bad", "Middelkerke-Bad", "Oostduinkerke-Bad", "Wenduine-Bad", "Westende-Bad". Al enige tijd ijveren sommigen voor het vervangen van "-Bad" door "-aan-Zee", niet zonder succes overigens, want die nieuwe namen prijken inmiddels al hier en daar op wegwijzers. Voorstanders ervan beweren wel eens dat "Koksijde-Bad" en dgl. vergoelijke gallicismen zijn. Ten onrechte, protesteert W. Beele : "Zij vergeten daarbij immers dat alleen een letterlijke vertaling uit het Frans, in strijd met het eigen taalgebruik, een gallicisme kan zijn. In ons geval dus alleen "Koksijde-Zad", als letterlijkse vertaling van "Coxyde-Bains". Wie zich voor dit academisch probleempje en pleidooi enigszins mocht interesseren en zich daarin wil vermeien, verwijzen wij gaarne naar het omstandig artikelje "Koksijde-Bad" of "Koksijde-aan-Zee?" van Dr. W. Beele (uit Ieper) in het tijdschrift "Naamkunde", jaargang 12, 1980, aflevering 1-2, blz. 113-115. In feite voor de liefhebbers van het genre en voor verslaafde, verwoede puristen!

E. SMISSAERT

ENSORIANA

Heel onlangs rolde de catalogus "Tekeningen, aquarellen en prenten 19de en 20ste eeu . Kon. Museum voor Schone Kunsten Antwerpen" van de persen. Ze is van de hand van Ensorspecialiste L.M.A. SCHOONBAERT en van D. CARDYN-OOMEN.

Daarin is James Ensor met 606 tekeningen erg ruim vertegenwoordigd. Interessant daarbij is dat van quasi alle tekeningen een foto is afgedrukt. Een must !!!

N.H.

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XVIII : LEON RINSKOPF (vervolg)

Om publiek te lokken zijn grote namen nodig. 100 jaar geleden was dit net zo in het Kur-saal. En ook de Directie beseftte dat ten volle. Daarom was het een noodzaak elk jaar op-nieuw contracten af te sluiten met de beste internationale zangers, zangeressen, solis-ten en componisten.

Regelmatig trok RINSKOPF naar de hoofdsteden, naar Parijs vooral, om er de beste muziek-artisten te contracteren voor een zomers optreden te Oostende.

Het feit dat hij met de meeste van hen persoonlijk bevriend was, het feit dat Oostende een interessant, internationaal publiek bood, maakte RINSKOPF's taak gemakkelijk.

Practisch alle grote componisten en solisten uit die dagen vonden het een eer met het machtige kursaalorkest te mogen werken. Hun creaties werden er onder de beste voorwaar-den uitgevoerd voor het exquise, internationale amateurspubliek.

Zo zag Oostende mensen komen met namen als A. GLAZOUNOW (1907), Johan SVENDSEN (1907), Camille SAINT-SAENS (1906), Richard STRAUSS (1906 en 1907), Cécile CHAMINADE (1898), Peter BENOIT (1894), Elvira DE HIDALGO (1909), CARUSO (1905, 1906, 1909 en 1910) en tal van anderen. Stof genoeg om een hele rij aparte bijdragen aan te wijden!

X X X

In september 1900 werd LEON RINSKOPF door zijn musici in de bloemetjes gezet. Hij werd met geschenken en bloemen overladen. Bovendien kreeg hij zijn geschilderd portret cadeau. Het was van de hand van Emile BULCKE, vriend van RINSKOPF en trouw habitué van het Kur-saal (1).

X X X

Voor de plechtige inhuldiging van Jacques DE LALAING's ruitersstandbeeld van Leopold I (Leopold I plein) op 5 augustus 1901, componeerde RINSKOPF de hymne "Een Koningslied" op een bombastische tekst van Eugène VAN OYE (2).

De solopartij werd op 5 augustus gezongen door de toen zeer beroemde tenor Jean NOTE. Na afloop werden RINSKOPF, VAN OYE & NOTE aan Leopold II voorgesteld.

De muziek van "Een Koningslied" sluimert heden ten dage in de archieven van het Muziek-conservatorium.

X X X

Wat Rinskopf deed voor de promotie van de Belgische muziek was zeker niet zijn minste verdienste. Hij programmeerde regelmatig werk van Peter BENOIT, Jan BLOCKX, HUBERTI ("Kinderlust en leed"), RAWAY ("Scènes Hindoues"), Karel MESTDAGH, Lode MORTELMANS,

Albert DUPUIS, RADOUX, Théo YSAYE, Guillaume LEKEU, Léon MOEREMANS, Oscar ROELS, Frans VAN DER STUCKEN, Emile WAMBACH, VAN OOST, GEVAERT ("Artevelde"), Paul GILSON ("La Mer").

RINSKOPF was trouwens de eerste dirigent die "La Mer" programmeerde na de première ervan anno 1892. Hij bracht het werk later in Londen en verder overal waar hij dirigeerde in Europa.

Daadwerkelijke inzet voor muziek van landgenoten dus.
In 1894 was Peter BENOIT al, met succes, te Oostende geweest.

Anno 1906 stichtte RINSKOPF in het ruimere kader van PICARD's "Ostende Centre d'Art" de "Nationale Festivals", die elk jaar het kruim van de Belgische toondichters naar Oostende bracht, en wel de dagen rond 21 juli, onze nationale feestdag.

Zo kwamen in 1906 Emile MATHIEU, Jean VAN DEN EEDEN, Jan BLOCKX, Edgard TINEL, Léon DUBOIS & Nicolas DANEAU aan de beurt.

In 1907 waren het C. HUBERTI, Karel MESTDAGH, Paul GILSON & Jos REYELANDT. Deze schreven RINSKOPF gezamenlijk volgende dankbrief, afgedrukt in "La Saison d'Ostende" van 4 augustus 1907 :

Ostende, le 25 juillet 1907.

Mon cher Rinskopf,

Nous ne voulons pas quitter la belle cité d'Ostende sans remercier officiellement et publiquement M. Marquet, directeur général de la Société des Bains de mer d'Ostende, de la généreuse et artistique initiative qu'il a prise en organisant au Kursaal les deux superbes fêtes musicales du 20 et du 21 juillet.

Un orchestre de tout premier ordre a été mis à notre disposition et nous a permis, sans obstacle d'aucun genre, de donner un libre essor à nos conceptions musicales.

A vous aussi, mon cher Rinskopf, revient une large part de la réussite de ces solennités. L'orchestre est votre oeuvre, c'est vous qui en avez choisi les éléments hors ligne, c'est vous qui les avez groupés, et c'est vous aussi qui les avez stylés en un tout homogène et artistique.

Vous remercier en cette circonstance est non seulement un devoir, mais aussi un plaisir pour nous, et nous accomplissons cette tâche au nom de l'Art Belge et en notre nom personnel.

Tous nos remerciements aussi et nos félicitations à l'orchestre et aux solistes qui nous ont si brillamment secondés, avec un talent et une bonne grâce que la fatigue des longues études préparatoires n'ont pas rebutés un seul instant. Depuis le xylophone jusqu'à la cloche, aucune défaillance.

Et les chœurs de charmantes fillettes, de jeunes garçons, d'hommes, tous semblaient à l'envi célébrer avec enthousiasme et conviction les actions de grâces de l'art national.

A eux tous, à vous, merci, mon cher Rinskopf; non pas adieu, mais au revoir!

Edgard TINEL, G. HUBERTI, Emile MATHIEU, J. VAN DEN EEDEN, K. MESTDAGH, N. DANEAU, Jan BLOCKX, Paul GILSON, Jos. REYELANDT, Léon DU BOIS.

Zoals gezegd trad hij ook in het buitenland op als een vurig verdediger van de Belgische muziek. Het programma van het concert dat hij op dinsdag 25 februari 1908 in de Berlijnse Mozartsaale dirigeerde op verzoek van Norbert SALTER en met de medewerking van de Russische violist Michel PRESS, was helemaal aan de Belgische muziek gewijd : P. FILSON's "La Mer", H. VIEUXTEMPS' vioolconcerto in re-klein, de "Sinte-Godelieve-ouverture" van E. TINEL, "Carnaval" van Jan BLOCKX, "La princesse d'auberge" en de "Fantaisie op een Waals thema" van Théo YSAYE (3).

N. HOSTYN

(vervolgt)

Voetnota's :

1. Over BULCKE : zie Nationaal Biografisch Woordenboek, deel 9.
2. De tekst van "Een Koningslied" verscheen in de Plate op p. 80/80-81.
3. K.L., M. Léon Rinskopf à Berlin, in Le Carillon, 29 febr. 1908.

H. CONSCIENCE EN DE KUST

De zeer produktieve auteur Hendrik Conscience (1812-1883) schreef, naast historische romans, ook stedelijke zedenromand en landelijke novellen, - één enkele maal ook aan de kust gesitueerd. Daar weet hij het vertrouwen te winnen van de eenvoudige bevolking. "Bella Stock", dan in 1861 verschijnt, is de vrucht van zijn verblijf in De Panne, waar hij met de vissers aan tafel zat en "met hen in zee geweest is dag en nacht". Het was lange tijd de enige Vlaamse roman van betekenis waar het vissersvolk in leeft. Het verhaal behoort qua kwaliteit beslist tot zijn mindere werken en is nog enkel van literair-historisch belang. Hendrik Conscience was een begrijpend goed en bescheiden man. Deernis met elke vorm van tegenspoed of vernedering spreekt uit ieder werk en dat berustte op ervaring. Menige zwerftocht langs de Rijn of aan de kust was niets anders dan een vlucht uit de huiselijke kommer. Op 39 juni 1858 meldde hij in een brief aan zijn uitgever J.J. Van Dieren : "Ik heb een reisje naer Oostende gedaen en ben daer drie dagen gebleven". In 1859, toen arrondissementscommissaris te Kortrijk, was Conscience overwerkt en maakte zwerftochten in de duinen. Vijftien jaar later, in 1874, verbleef hij twee maanden te Blankenberge wegens een oogziekte. Het jaar daarop, in 1875, ging zijn gezondheid achteruit, voeld zich eenzaam en maakte voettochten in Wallonië, aan de kust en langs de Rijn. Conscience wist in zijn werken ook de volksmassa, in haar geheel en in haar typische vertegenwoordigers, treffend tot leven te brengen : vissersvolk, zee-lieden, burgerij, pennelickers, landadel, boeren, magistraten... Ziekte en verdriet ondermijnden in de jaren 80 helemaal zijn gestel en Hendrik Conscience overleed op 10 september 1883 aan de gevolgen van een sedert lang slepende maagkwaal te Brussel. De door beeldhouwer Frans Joris bedachte zinspreuk op zijn grafmonument : "Hij leerde zijn volk lezen" klinkt vandaag als een frase, maar vat uitstekend de cultuurhistorische betekenis van zijn oeuvre samen. Zeer samenvattend, en boeiend!, zijn de beschouwingen - met accurate bibliografie van en over, evenals een chronologische tabel - door Emiel Willekens in zijn boekje "Hendrik Conscience 1812-1883". Brussel, Manteau, 1961, 8°, 40 blz., ill. buiten tekst (Monografieën over Vlaamse Letterkunde, nr. 25) - waaruit de meeste gegevens voor deze mededeling paasim geput zijn.

E. SMISSAERT

HET LIEDEKEN : LITERAIRE EN HISTORISCHE SITUERING

Het volgende document, geschreven door de Oostendse Rederijkerskamer, vonden we terug in de Stadsbibliotheek.

Liedeken. Stem : Vivat de Keyzer Leopold.

Deken Zorger wilt verstaen, Viva
Hy heeft willen naer 't Leger gaen, Viva
Maer hy heeft veel te laet gegaen, Viva
Den HAERENT heeft hem houden staen. Viva Viva

X X

Als Deken, Zorger hadde verstaen, Viva
Dat den Hoed van Vreyheyd moest weg gaen, Viva
Hy kwam gelooopen al zoo styf,
Al met de Dood al op zyn lyf. Viva Viva

X X

Al met het regten van de Pers, Viva
Wy heften al gelyk zoo sterk, Viva
Dat onzen Hoed daer nederviel.
Het is de waerheyd by myne Ziel. Viva Viva

X X

Het was om te doen de grote Eer, Viva
Gelyk over den verleeden keer, Viva
Gelyk over den verleeden Jaer,
Voor d'Eedel Heeren Magistraet. Viva Viva Viva

X X

Geel d'Oostendsche Stad,
't Is vreugt al te gaeder,
't Zy arm ofte ryk.
Men zeyt geen Syns mankieren,
Van geel ons Vlaender - land, roept Viva ten allen kant.
Oostende de Croon spand, van geel ons Vlaender-land.

X X

Uu moeten de bedorven Pruymen,
Wat Keyzerlyke vygen gaen schuvmen,
Door DALTON met zyn Geleerdheyd,
Op het woord van Zyne Majesteyt.

Liedeken : Vivat de Keyzer Leopold

Transcriptie

Moet U horen, Deken Zorger Viva
Heeft willen naar het leger gaan. Viva
Maar hij is veel te laat vertrokken Viva
Want de arend heeft hem tegen gehouden. Viva Viva

X X

Toen Deken Zorger gehoord had Viva
Dat de Hoed van de Vrijheid moest vertrekken, Viva
Kwam hij zo vlug afgelopen
Als met de dood op het lijf. Viva Viva

X X

Toen de pers gecensureerd werd, Viva
Kwamen wij zo heftig in opstand, Viva
Dat onze Hoed daar neerviel.
Voorwaar, het is de waarheid. Viva Viva

X X

Het was om de eer te doen. Viva
Zoals de vorige keer, Viva
Zoals vorig jaar,
Voor de edele heer magistraat. Viva Viva Viva

X X

In de gehele stad Oostende
Is er overal vreugde
't Zij arm of rijk.
Men zegge het voort, zonder fout.
Want gans Vlaanderenlan, roept 'Viva' overal.
Oostende die de kroon spant, van gans ons Vlaanderland.

X X

Nu moeten de bedorven Pruimen
Enkele keizerlijke vijgen gaan afschooien,
Door d'Alton zijn sluwheid,
Onder bevel van zijne Majesteit.

Verklaring

Deken Zorger : functie in de Rederijderskamer
Haerent = arend cf. Oostenrijks wapenschild
Hoed van Vryheyd = symbool van de onafhankelijkheid
Pruymen : conservatieve aanhangers van de onafhankelijkheid (richting Van der Noot)

Vygen : Oostenrijkse aanhangers

Uu = Nu; waarschijnlijk een drukfout

Dalton = d'Alton : Oostenrijks generaal

Daltons wetenschap : hiermee wordt een toespeling gemaakt op het feit dat d'Alton het geheime genootschap Pro Aris et Focis op het spoor kwam en oprolde.

Literaire bespreking

Liedeken : Vivat de Keyser Leopold

Dit gedicht, waarvan de auteur onbekend is, werd geschreven in de periode 1790-1792. Het is het typisch produkt van een Rederijderskamer, in casu deze van Oostende; op zuiver literair vlak heeft het een geringe waarde, maar op literair-historisch gebied zijn er enkele interessante aspecten.

Laten wij daarom eerst de algemene vorm bespreken. Het gaat hier om een 'lied'; hiermee wordt bedoeld een lyrisch-didaktisch gedicht dat een of andere gebeurtenis bespreekt. Deze liederen zijn karakteristiek voor de Rederijders; reeds in de 15de eeuw, toen de Rederijders opkwamen, was deze vorm in gebruik, waarschijnlijk omdat het zich leende tot tal van gelegenheden. Naast geboorten, huwelijken en overlijdens werden hierin ook historische en religieuze gebeurtenissen bezongen. Het lied verwierf eveneens een vaste plaats op het toneel waar het gebruikt werd als intermezzo.

De verzen zijn geschreven in jambische coupletten, hoewel er tal van uitzonderingen, fouten en variaties te vinden zijn. De dichter, de een al talentrijker dan de ander, schikte de versmaat naar de inhoud en niet omgekeerd. Ieder vers eindigt op een 'stoc', een woord of zin dat telkens herhaald wordt (hier 'viva') en welke door de 'factor' of leider van de Kamer aangegeven wordt. Qua vorm kan met dit lied dus als doordeweeks bestempelen. Inhoudelijk heeft het echter meer te bieden.

Men mag immers niet vergeten dat de Rederijderskamers een hecht geheel vormden. Het ging om een soort broederschap, een vereniging, dat van een tiental tot een honderdtal leden kon gaan. Men trachtte de leuze zo getrouw mogelijk na te leven en soms ging men zo ver dat men allen een identieke tabbaard droeg.

In dit lied echter wordt de 'Deken Zorger' (v. 1) bespot en veracht. Hij moet een aanhanger van de Belgische Republiek geweest zijn, daar waar een gedeelte van de Kamer zich achter de Oostenrijkse keizer had geschaard. Na een korte periode van Belgische onafhankelijkheid, wat gepaard ging met tal van beperkingen (cf. III, 1 en het refrein 'Eene Oostendsche Fyge aen eene Brugsche Pruyme, tot schimp van de Patriotten met Vandernoot'), kwamen de Oostenrijkers terug aan de macht.

Dat het niet zo goed vlotte in de Oostendse Kamer is zeker geen eenmalig feit. Reeds in 1785 moest de toenmalige kunstgriffier Brickx optreden als bemiddelaar en sticht hij smaen met de baljuw en de stadhouder de nieuwe vereniging 'Maetschappy van Vaderlandsche Tael- en Dichtkunde'. Hij schijnt in zijn opzet niet volledig gelukt te zijn.

Een andere uiting van tweedracht is de reeds boven vernoemde 'Eens Oostendsche Fyge...' waarin dezelfde thematiek, de Oostenrijkse aanhangers tegenover de patriotten, behandeld wordt.

Kort hierop dan, in 1792, valt het Franse leger onze gewesten binnen, wat meteen het einde betekent voor de Rederijderskamers. Het bloed kruipt echter waar het niet gaan kan en tal van taal- en toneelverenigingen worden gesticht. Oostende is hier, volgens onze interpretatie van deze documenten, een onwillekeurige voorloper geweest.

Bibliografie

KNUVELDER, G.P.M. , Handboek tot de Geschiedenis der Nederlandse Letterkunde, 6e druk, Malmberg Den Bosch, 1976

LISSENS, R.F., De Vlaamse Letterkunde van 1780 tot heden, Meddens, Brussel, 3e druk 1959

RAU, R., Oude Letterkunde te Oostende, MS Stadsbibliotheek Oostende

SABBE, M., Fransch-Vlaandersche Rederijderskunst, Siffer, Gent, 1923.

VANDEN WEGHE, F., Schets eener Geschiedenis der Oostendsche Kamer van Rhetorica : 1486-1847. Roeselare, 1914

Regelen, wetten en Beveelen der maatschappij van Rethorica van het jaar 1753, MS Stadsbibliotheek Oostende.

Dicht- en kunststrijd voorgesteld aan alle Taal- Dicht- en letterkundige genootschappen in het koninkrijk, Door de Koninklijke Maatschappij van Vaderlandsche Taal- en Dichtkunde, Gezegd Rhetorica, binnen Oostende, MS Stadsbibliotheek Oostende, 1826.

Historische situering

Het Liedeken stamt (dus) uit de tijd van de Brabantse Omwenteling en de Belgische Republiek (Etats Belges Unies). Dit is een verwarde tijd. Enerzijds zijn er de progressieven, die zich laten inspireren door de ideeën en de gebeurtenissen van de Franse Revolutie. Zij menen dat de hervormingen van de Oostenrijkse keizer Jozef II niet ver genoeg gaan. Hun leider is Vonck.

Anderzijds is er een conservatieve groep, de Statisten onder leiding van Van der Noot en Van Eupen. Zij vinden dat de keizer te ver gaat. Zij wensen een terugkeer naar het Ancien Regime van de drie standen en de kerk. Zij zullen niet aarzelen de godsdienst te gebruiken om hun politieke doeleinden te realiseren.

De gemeenschappelijke Oostenrijkse vijand doet de twee partijen samenwerken, aanvankelijk met succes. De Oostenrijkers trekken zich terug uit de Zuidelijke Nederlanden op Luxemburg. Van der Noot en Van Eupen die het laken naar zich toe trekken, laten op de Staten-Generaal van 10 januari 1790 de Belgische Republiek uitroepen.

Het fundamenteel tegenstrijdig programma van de twee partijen, de onvoldoende militaire kracht en het ontbreken van elke steun van de buitenlandse machten maken dat de onderneming mislukt. Keizer Leopold II, de opvolger van Jozef II, krijgt het land terug onder controle; op 3 december 1790 trekken de Oostenrijkers Brussel binnen. Dit betekent meteen het einde van de Belgische Republiek. (1)

De meeste werken over deze periode uit onze geschiedenis bespreken enkel wat hierboven samengevat werd. De aandacht wordt gericht op Brussel en de hoofdfiguren. De reakties in de rest van het land worden verwaarloosd.

Wij hebben zeker de pretentie niet in deze bijdrage hieraan te verhelpen. We beschikken zelfs niet over de nodige dokumentatie om de toestand te Oostende grondig te bestuderen. Maar toch laten dergelijke dokumenten toe een tipje van de sluier op te heffen. Wanneer we het liedeken mogen geloven, zijn de Oostendenaars niet ontevreden over de terugkeer van keizer Leopold. Een ander pamflet, getiteld "Eene Oostendsche fyge aen eene Brugsche pruyme tot schimp van de patriotten met Van der Noot", geeft uitdrukkelijk aan dat Oostende hoopt zo snel mogelijk terug Oostenrijks te worden (2).

Aangezien we geen van beide stukken nauwkeurig kunnen dateren, moeten we rekening houden met de mogelijkheid dat het hier om een louter opportunistische opstelling gaat. Misschien is het op het ogenblik van het schrijven reeds duidelijk dat de patriotten het niet zullen halen.

De ons onbekende auteur van "Nauwkeurig verhael van den gelukkigen inval der Brabantsche vlugtelingen ofte patriotten in hun vaderland" geeft een kort verslag van het begin van de opstand te Oostende. Wanneer het sukses van de patriotten te Brugge en te Gent bekend wordt in Oostende, besluiten de magistraat en de dekens in vergadering op 15 november 1789 "de vaderlandsche zaeke aen te vatten ende voor te staen". Zonder veel moeilijkheden wordt de garnizoenskommandant gedwongen de stad te verlaten. Alle mannen zijn onder de wapens; vele vrouwen vluchten naar Duinkerke uit schrik voor de Oostenrijkse soldaten, aan wie de verschrikkelijkste gruweldaden worden toegeschreven. Wanneer op 18 november 1789 drie patriotten uit Brugge naar Oostende komen, worden zij geestdriftig ontvangen (3).

Maar ook hier krijgen we geen objektief verslag; de titel alleen al verraadt duidelijk aan welke kant de auteur staat.

Het enige wat deze dokumenten ons leren is het bestaan van twee strekkingen te Oostende : de vijgen die pro Oostenrijk zijn en de pruimen of Statisten.

In hoeverre deze twee partijen emanaties zijn van fundamentele tegenstellingen, is niet duidelijk. Beheerste deze tegenstelling de Oostendse politiek voor en na de Belgische Republiek ?

Vragen waarop we met onze informatie geen antwoord kunnen geven. Alleen een konfrontatie van nog meer dergelijke dokumenten en andere meer officiële bronnen zou iets kunnen opleveren.

(1) Geraadpleegde literatuur :

LUYCKX, Th. , Politieke geschiedenis van België. Deel 1 van 1789 tot 1944.
Brussel, Elsevier, 1977, blz. 31-37.

Nationaal Biografisch Woordenboek deel 4.
Brussel, 1970. Kolom 552-560.

JUSTE, Th. , La République belge.
Brussel, Lebègue et cie., z.j. 360 blz.

ID., La Révolution Brabançonne.
Brussel, Office de Publicité, z.j. 326 blz.

SOYER, G. , Le drame révolutionnaire et Napoléonien à Ostende.
Ostende, Imprimerie Centrale, 1928, 365 blz.

COSEMANS, A. , De Brabantsche omwenteling en de vestiging van het Franse bewind in de Zuidelijke Nederlanden. In A.G.N. deel 8, Brussel, Standaard, 1955.
Blz. 170-194.

(2) Oostende zeer schoon van Fygen uytgelezen
Zij verhopen weder haest Keyzers te wezen
Den tijd is nu voor by, de Pruymen moeten verhuizen,
Leopoldus komt in het land, zij loopen als de luyzen.

(3) Nauwkeurig verhael van den gelukkigen inval der Brabantsche vlugtelingen ofte patriotten in hun vaderland.... Z.p., z.u., 1789. Blz. 27-28.

Jan SURMONT
Bruno STROOBANDT

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS XXII : CHARLES PAVOT

Over deze tweedeplans-kunstenaar vonden we slechts bitter weinig terug :

Hij werd te Oostende geboren omstreeks 1810 als zoon van Albert PAVOT, een Bruggeling die alhier in de Kapellestraat als goudsmid was gevestigd, een van Sophie DELCRYVE.

Tijdens het Salon 1829 te Gent stelde hij 3 tekeningen in houtskool & potlood tentoon :

- Agar weggezonden door Abraham, naar L. DAVID
- De H. Maagd Maria, naar A. SOLARI
- Raphaël en zijn wapenmeester, naar VAN CUYCK

Lit. : Catalogus Salon 1829 Gent
Volkstelling 1814

N. HOSTYN

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - XXIII : GUSTAAF VAN HESTE

Inleiding.

Net als de VAN CUYCK's vormden de VAN HESTE's een ware "dynastie" kunstenaars te Oostende. In onze afleveringen over de achterglasschilders vernoemden we reeds Emile VAN HESTE, een schildersknecht die ook het églomiséschilderen beoefende (1). Nu is het de beurt aan één van diens getalenteerde zonen : Gustaaf VAN HESTE.

X X X

Afkomst.

Gustaaf VAN HESTE werd op 20 november 1887 te Oostende geboren als zoon van Emile VAN HESTE (°Oostende, 11 april 1847) en Louise-Colette VERREMAN (°Oostende, 19 juli 1845), naaister.

Emile VAN HESTE was op zijn beurt de zoon van Isabella-Coleta VAN HESTE (+Oostende, 3 januari 1862).

Louise VERREMAN was de dochter van Joachim-Franciscus VERREMAN (° ca. 1821), visser, en van Elisabeth-Augustina HOST (° ca. 1819).

Emile VAN HESTE en Louise VERREMAN waren op 4 oktober 1871 te Oostende in het huwelijk getreden.

VAN HESTE was een tijdlang handelaar in verf, op een ander tijdstip hield hij "'t Mandje" open, een café in de Oostendse Ooststraat. "'t Mandje" werd platgelopen door de vissers uit de buurt. De visserskaai was immers maar enkele stappen ver, en de exodus der vissers naar de overkant van de haven was nog niet begonnen (2).

Schilderen was VAN HESTE's stokpaardje. En dat deed hij rechtaan, in stilte, zonder veel pretentie. Voor zijn eigen plezier. De gelagzaal van "'t Mandje" fungeerde tevens als atelier.

Daar schilderde VAN HESTE bewonderd door enkele dorstige visserslieden en toevallige passanten.

En wat hij schilderde, daar konden zijn bewonderaars best inkomen! Want vis was zijn thema. Geen visstillevens zoals GILLIG, maar levende vissen, evoluerend in hun natuurlijk element; en verd : krabben en kreeften, schelpen en wieren, zeesterren, kwalen en waterplanten... In een bont palet, in een rijke vloeiend-vibrerende stijl.

Origineel was het in elk geval. Ik meen - onder voorbehoud - geen precedentes qua thema of stijl te kunnen aanwijzen in onze Westerse kunst, tenzij misschien een reeks decoratieve schilderijen met onderwater-motieven, door Amedée LYDEN gemaakt voor de Speelzaal van het Oostendse Kursaal, maar sedert 1894 aanwezig in het Oostendse museum.

VAN HESTE moet die werken zeker gekend hebben. Of misschien voelde VAN HESTE zich geïnspireerd door wat er in 't aquarium te Oostende te zien was? Immers, sedert 1894, was er in de Van Iseghemlaan een aquarium met levende zeevis te bewonderen. Men kon er zich aan deze dieren in hun natuurlijk milieu vergapen, hun sierlijke bewegingen volgen.

Gustaaf VAN HESTE was uiteraard een verwoed verzamelaar van maritieme zeediertjes... En wanneer zijn vrienden-vissers een enigszins vreemde vis ophaalden, brachten ze die naar hem. VAN HESTE verwerkte dit alles in zijn schilderijen.

Objectief bekeken was VAN HESTE niet meer dan wat men tegenwoordig een "zondagsschilder" noemt : een dilettant die er maar op los borstelt, al dan niet in de waan verkerend grote kunst te scheppen. Iemand die door "kenners" zorgvuldig buiten de wereld van de "Kunst" gehouden wordt.

En dat zou zo gebleven zijn moest daar niet, omstreeks 1928, Michel DE GHELDERODE geweest zijn. Inderdaad, niemand minder de DE GHELDERODE, de nog steeds omstreden auteur. DE GHELDERODE, die regelmatig naar Oostende afzakte, had van VAN HESTE gehoord, ging hem opzoeken en werd op slag door zijn onderwater-kunst bekoord.

Enthousiast als hij was, wou DE GHELDERODE VAN HESTE meteen "lanceren", m.a.w. meesleuren in een expo-avontuur. In juli 1928 organiseerde hij een VAN HESTE-tentoonstelling in de "Canard Sauvage" te Brussel. Een expo in de Oostendse stadsbibliotheek volgde in september 1929. En in januari-februari 1931 was VAN HESTE vertegenwoordigd in de tentoonstelling "Schilders van de zee" in de galerij "Studio" te Oostende. Zijn werken prijken er naast die van J. ENSOR, L. SPILLIAERT, DELWAYDE, W. VAN HECKE & M. VERNURGH. De pers begon over Gustaaf VAN HESTE te spreken. In de periode 1928-1932 vonden we hem vermeld in "Le Soir", "Het Laatste Nieuws", "Le Littoral", "De Zeewacht", "La Flandre Maritime" & "Le Carillon". In laatstgenoemd blad stond zo te lezen op 7 september 1929 :

"Un découverte ? Il n'est question dans les milieux artistiques d'Oostende que de la découverte d'un peintre-nature, simple cafetier du quai, peignant d'admirables poissons. Avis aux collectionneurs".

Ondertussen was VAN HESTE in de Grensstraat gaan wonen. De café had hij opgegeven om zich aan het schilderen te wijden. In 1931 werd hij door de stad belast met het creëren van een karnavalsgroep, waarvan de figuren uiteraard vissen, oesters en krabben voorstelden. Het jaar erop verzorgde hij de restauratie van fresco's in het fort Napoleon dat in die tijd als museum werd ingericht.

Gustaaf VAN HESTE was gehuwd met Sylvia NYSEN. In 1909 werd te Oostende hun zoon Georges-Arthur ("Jorge") VAN HESTE geboren. Net als zijn vader poogde hij zijn weg te maken als marineschilder.

De tweede zoon, Robert ("Bertje") VAN HESTE trachtte eveneens in de voetsporen van vader en oudere broer te lopen. Onlangs nog exposeerde hij in de Oostendsz galerie "Peperbussen". In vele werken toont hij zich een bekwaam epigoon van zijn vader.

Gustaaf VAN HESTE overleed te Oostende in armoedige omstandigheden in het jaar 1975.

X X X

Sprekend over de Oostendse kunstschilders heeft men het dikwijls over de zogenaamde "4 groten van Oostende". Dat zijn dan ENSOR, SPILLIAERT, PERMEKE en Jan DE CLERCK. Bij alle vier nam de zee, een belangrijke plaats in hun werk in. Voor ENSOR waren zee, schelpen en vissen evenveel gelegenheden tot studie van kleur en licht in marines en stillevens. PERMEKE zag meer de tragiek van de zee en haar mensen. SPILLIAERT en Jan DE CLERCK poogden in hun marines een diepere symboliek te suggereren. Dat alles nu werd prachtig gecompleteerd door Gustaaf VAN HESTE's onderwatertaferelen met levende bewegende vis.

En tot besluit een fragment uit een tekst die DE GHELDERODE in 1931 schreef : "... acceptons l'oeuvre de Van Heste telle qu'il nous l'offre, en sa puérilité et sa perfection tonale. C'est bien l'oeuvre d'un homme de Flandre. Il n'a pas été chercher ailleurs le motif de son inspiration. Il ignore même qu'il existe des écoles, des esthétiques, des disputes et des critiques. Quand il peignait ses premières aquarelle, ses amis pêcheur regardèrent cela avec goguenardise, et disaient en fin de compte : "Ils sont bien, ces poissons". Soyons avisés somme ces hommes lourds de cuir et de bon sens. Disons à Gustave Van Heste : "C'est bien". Il n'en demande pas davantage. Qu'importe que sa réputation ait dépassé sa ville, son pays. Rien ne le trouble. Il est heureux. Il le sera tant qu'il aura la faculté de tenir un piceau pagique, tant que Dieu lui gardera ses yeux dilatés d'avoir toujours contempné la mer aimée"

Schilderijen van VAN HESTE (en ook kleine sculpturen, zoals vissersbeeldjes en reliëfplaketten met vismotieven) vindt men in het Museum voor Schone Kunsten te Oostende en in het Heemkundig Museum van dezelfde stad.

X X X

Een geïllustreerd artikel over VAN HESTE vindt de geïnteresseerde lezer in Neptunus - Info-marine, nummer van december 1980.

Ter gelegenheid van deze aflevering in de reeks "Vergeeten Oostendse kunstschilders" wordt tijdens de maand april een kleine VAN HESTE-tentoonstelling ingericht in het Heemkundig Museum.

Nota's :

1. Zie "De Plate" p. 78/129.
2. Dicky VERBANCK, en hij kan het weten, beweert echter dat VAN HESTE's café meer toe dan open was.

Norbert HOSTYN

De laatste

uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD**

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

N. V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

TOEN OOSTENDE NOG EEN KONINKLIJKE BADSTAD WAS

ZEDIJK: *Het Koninklijk Chalet (verwoest in 1940-45)*

NORTHLAAN: *Villa Osterieth (ook villa Albert-Elisabeth genoemd), alwaar prinses Marie-José in 1906 geboren werd. (afgebroken rond 1960)*

RAVERSIJDE: *Het duinenpaviljoen gebouwd voor Koning Leopold II, ook paviljoen van Prins Albert genoemd (verwoest in 1914-1918)*

BIOGRAFISCHE GEGEVENS NOPENS OOSTENDSE POLITICI 1830-1914 (1)

Deze biografische nota's betreffen de personen die zetelden in de gemeenteraad van Oostende, de provincieraad voor Oostende en Gistel, en in de Kamer en in de Senaat voor het arrondissement Oostende. Op enkele na waarover we bijna geen gegevens konden verzamelen, zijn zij allen hier in opgenomen. Achtereenvolgens vermelden we : 1. geboorteplaats en datum; plaats en datum van overlijden. 2. vader. 3. moeder. 4. echtgenote met plaats en datum van huwelijk. 5. beroep : we hebben hier de voornaamste bezigheden van de personen opgesomd, alsook hun lidmaatschap in verschillende verenigingen, waarin zij een aanzienlijke rol speelden. 6. politieke strekking. 7. politieke loopbaan, bedoeld de verschillende politieke mandaten die de personen uitoefenden. Tot slot de bronvermelding, en up-to-date bibliografie.

W.M.

BAELS, Hendrik Louis

1. ° Oostende 18 januari 1878
2. vader : Jules
3. moeder : Delfine Mauricx
5. beroepd : advocaat
sekretaris Davidsfonds Oostende 1897 ; voorzitter Volksbond
6. pol. strekking : katholiek
7. pol. loopbaan : Gem. raad 15/10/1911 - 1920
schepen 1921-1926
Kamer 1920
minister van Landbouw (1926-1931); openbare werken (1926-1929);
binnenlandse zaken (1929)
gouverneur West-Vlaanderen 1936-1940

1. La Belgique active . Monographie des communes belges et biographie des personalités. Bruxelles 1932 p. 76. 2.3. Echo d'Ostende 20/1/1870 p.2. d. 5. De groote slag! 20/5/1910 p.1, a.

Portretfoto's van BAELS in - Stadsarchief Oostende
- De Plate.

BAUWENS, Eugène François

1. ° Oostende 11 januari 1800 + Gent 20 maart 1861
  4. echtg. : Caroline-Marie Sheridan
  5. beroep : geneesheer
  6. pol. strekking : unionistisch
  7. pol. loopbaan : gem. raad 1831-1843
- 1.4.5./ Phare d'Ostende 30/3/1861 p.3,a

BONDUE, Pierre, Jean

1. ° Mesen 23 februari 1796 + Oostende 18 februari 1878
2. vader : Pierre Joseph
3. moeder : Anne Rose Constance Thérèse Beseme
4. echtg. : Virginie Dubrocka
5. beroep : eigenaar

6. pol. strekking : unionistisch
  7. pol. loopbaan : gem.raad 1836-1861
- 1.2.3.4.5./ overlijdensakte

BOUSSON, Henri Jean

1. ° 1819 + Oudenburg 9 februari 1886
  5. beroep : notaris
  7. pol. loopbaan : burgemeester Oudenburg
prov.raad Gistel 1848-1850
- 1./ Echo d'Ostende 11/2/1886 p. 3,b 5./Sebrechts

BOUTENS, Henri Joseph Leopold

1. ° Bredene 12 februari 1833 + Leffinge 24 december 1885
  2. vader : François, Antoon
  3. moeder : Catherine, Silvia Faict
  4. echtg. : Justine Caroline Verhulst
  5. beroep : notaris
  6. pol. strekking : katholiek
  7. pol. loopbaan : prov.raad Gistel 1874-1886
- 1.2.3.4.5./ Sebrechts

BRANDARIS, Charles Corneille André

1. ° Antwerpen 1 februari 1828 + Oostende 17 april 1871
  2. vader : Corneille
  3. moeder : Thérèse Werdefroey
  4. ongehuwd
  5. beroep : handelaar en reder, konsul van Peru
lid vrijmetselaarsloge Liberté (Gent) (1); voorz. Cercle Coecilia 1863-1871;
voorz. Ass. lib.
  6. pol. strekking : liberaal
  7. pol. loopbaan : gem.raad 1/4/1867-17 april 1871
- 1.2.3.4.5./ overlijdensakte
1. Echo d'Ostende 23/4/1871 p.3,a

Portretfoto's van BRANDARIS in Stadsarchief Oostende.

BRASSEUR, Jean Auguste François

1. ° Oostende 11 oktober 1802 + Oostende 25 maart 1885
  2. vader : Jean Bernard
  3. moeder : Van Hecke Judith
  4. echtg. : Elise Margerite Marie Josephe Vander Plancke
  5. beroep : bankier; konsul Rusland; eigenaar
  6. pol. strekking : liberaal
  7. pol. loopbaan : prov.raad 1848-1866
lid. best.dep. 1850-1866
- 1.2.3.4./ overlijdensakte 5.a/prov. arch. 1° afd. n°16;b,c, : overlijdensakte

BUYL, Adolf

1. ° Serskamp 1 mei 1862 + Wetteren 4 december 1932
2. vader : Pierre
3. moeder : Ursula De Naeyer
4. echtg. : Marie Clemence Deroo
5. beroep : onderwijzer
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gem.raad en schepen te Elsene
Kamer O.V.D. 1900-1914

1.2.3.4.5./ R. Devoldere

(vervolgt)

Willy MAERVOET

EEN BLOEMLEZING OVER ZEE EN STRAND

Als nummer 2 in de "Getijdenreeks" verscheen de bloemlezing "Het Blanke Waaien" (poëzie over strand en zee), samengesteld door Frans Cornelis en Gie Luyten. Deze bloemlezing, uitgegeven ter gelegenheid van de "Tweede Nationale Poëziedag Blankenberge 1979", werd verlucht met twee vierkleurdrukken en vijf zwart-wit van de kunstschilder Rik Bourguignon. Vooraan in de uitgave werd de poëzieprijs opgenomen, uitgegeven door de Stad Blankenberge in samenwerking met de "Kofschip-Kring v.z.w.". Onder de opgenomen dichters citeren wij o.m. Hans Andreus, P.G. Buckinx, J. Daisne, M. Coole, A. Demedts, Clara Haesaert, K. Joncheere, Julia Tulkens, P. van Ostayen, J. Vercammen. Naast deze gevestigde waarden bewegen zich talrijke jongeren, de een al meer dan de anderen verdienstelijk en lyrisch bewogen. De bloemlezing kunt u zich aanschaffen door storting van 300 BF op banknummer 431-9114461-20 van de "Kofschip-Kring v.z.w.", Zeeptstraat 80, 2850 Keerbergen. De bloemlezing "Poëzie en zee", die aan "Het Blanke waaien" vooraf ging, was spoedig uitverkocht, zelfs na een tweede oplage!

E. SMISSAERT

TENTOONSTELLINGSCATALOGI VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Onder de catalogi van tentoonstellingen, georganiseerd in de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel en nog verkrijgbaar, kunnen wij volgende boekwerken aanduiden die ook het Oostendse publiek van gestudeerden en leergierigen kunnen van nut zijn :

- C 76 : Waterloo, 1815. Prenten, tekeningen, documenten (1965);
- C 89 : Negentien Belgische Steden in Kaart en Prent (1968);
- C 96 : Vijftien jaar Aanwinsten (Koninklijke Bibliotheek) (1969);
- C 101 : Philippe Vandermaelen, 1795-1869 (1969);
- C 120 : De Hollandse Cartografie (1971);
- C 136 : Vijf jaar aanwinsten 1969-1973 (Kon. Bibliotheek) (1975);
- C 147 : De landt-meeters van de 16de tot de 18de eeuw in onze provincies (1976);
- C 151 : Munten en Eretekens van het Koninkrijk België (1977);
- C 167 : Vijf jaar aanwinsten, 1974-1978 (Kon. Bibliotheek) (1979).

E.S.

BESCHERMDE MONUMENTEN TE OOSTENDE

Het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur liet in het Belgische Staatsblad van 5.2.1982 volgende tekst verschijnen :

Bij de koninklijke besluiten van 22 september 1981 worden beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten:

- De omgeving van de kerk Onze-Lieve-Vrouw ter Duinen, te Oostende (Mariakerke) (dorpsgezicht);
- Het huis, gelegen Van Iseghemlaan 12A, te Oostende (monument);
- Het huis, gelegen Vlaanderenstraat 17, Oostende (monument);
- De luifel, Kaaistraat 5, te Oostende (monument);
- De Koninklijke Stallingen, gelegen Koninginnelaan 76, te Oostende (monument);
- Het huis, gelegen Christinastraat 67, te Oostende (monument);
- De Koninklijke Gaanderijen, gelegen Albert I-promenade, te Oostende (monument);
- Het postgebouw, gelegen H. Serruyslaan, te Oostende (monument);
- Het ruiterstandbeeld van koning Leopold II, gelegen Albert I-promenade, te Oostende (monument);
- Het ruiterstandbeeld van koning Leopold I, gelegen Leopold I-plein, te Oostende (monument);
- De muziekkiosk, gelegen op het Wapenplein, te Oostende (monument);
- De "de Smet de Naeyerbruggen" met inbegrip van de aansluitende draaibrug aan de sluis Demey, te Oostende (monument);
- De volledig bewaarde en werkvaardige halfportaalkraan nr. 2, gelegen voor het Koninklijke Stapelhuis, op de Westkaai van het Vlotdok, te Oostende (monument);
- Het Koninklijk Stapelhuis (gevels en bedakingen), gelegen op de Westkaai van het Vlotdok, te Oostende (monument);
- Het douanegebouw gelegen op de Oostkaai van het Vlotdok, te Oostende (monument).

"De Plate" is vooral verheugd dat de Koninklijke Gaanderijen eindelijk werden geklasseerd.

Het was op 28 januari 1982 dat "De Plate" op haar jaarlijkse algemene vergadering volgende motie met algemeenheid van stemmen goedkeurde :

"De Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" in algemene vergadering bijeen op 28 januari 1975 vraagt de tussenkomst van de werkgroep "BOUWKUNDIG ERFGOED" bij de hoogste instanties om een einde te maken aan de afbraakwoede die sedert 30 jaar onze stad teistert.

Zij vraagt een bijzondere aandacht voor de Koninklijke Galerijen, die ondanks alle geruststellingen van hogerhand met verminking of verdwijning bedreigd worden. Zij vraagt dat de projecten met betrekking tot dit enig kunstwerk uit de glorie-tijd van Oostende geschrapt worden en dat de Koninklijke Galerijen in hun oorspronkelijke staat bewaard blijven en dat ze voor verdere verwaarlozing zouden behoed worden.

Zij vraagt dat de werkgroep onverwijld stappen zou aanwenden bij de Koninklijke Commissie voor Monument- en Landschapszorg opdat de Koninklijke Galerijen integraal zoals ze in 1905 gebouwd werden geklasseerd zouden worden."

Het resultaat heeft bijna 7 jaar op zich laten wachten, doch voor hen die van Oostende houden is het een overwinning. Waren er immers niet die beweerden dat "De Plate" vocht tegen de bierkaai en dat zij het woord zouden halen. Voor allen die het goed menen met Oostende is het een bewijs dat men nooit de moed moet opgeven.

O.V.

HERMAN VERBAERE EN ZIJN TEKENINGEN BETREFFENDE OOSTENDE

Van de Oostvlaamse kunstenaar Herman Verbaere is bekend gebleven bij kunstliefhebbers dat hij heel wat doorvoelde tekeningen op papier geschetst heeft met als onderwerp de vele moeie en schilderachtige plekjes kriskras verstrooid over België.

Enkele van zijn vermaard gebleven kunstmannen hebben als thema : Gent, Gent en Oost-Vlaanderen, de Provincie Oost-Vlaanderen, en ja : ook de stad Oostende! Dr. Marcel Grypdonck publiceerde, nu meer dan dertig geleden, een opstel : "Herman Verbaere in zijn kunstwerken", dat opgenomen werd in het "Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen", Derde Jaar, 1949, Band 1, blz. 185 tot en met 215. Een fraaie, poëtisch aandoende bijdrage met beschouwingen, waaruit wij volgende passage lichten, nl. waar Grypdonck Herman Verbaeres visie op Gent enerzijds, Oostende anderzijds poogt te belichten (op. cit., blz. 197) :

" (...) Eigenaardig hoe hij twee verschillende steden ieder in hun eigen aard heeft uitgebeeld. Oostende heeft hij gesynthetiseerd in de statigheid van de zee-koningin : niet door haar strand, niet door haar hotels, maar door de bestendige aanwezigheid van de macht der zee. Gent heeft hij beleefd als de oude, picturaal tintelende stad. Te Oostende ligt de klemtoon op de gewichtige, statige gevaarten, met de sfeer van de geweldige zee op de achtergrond. Te Gent ligt, - ook zeer duidelijk grafisch - het hoofdaccent op de stapeling van de vlakken : daken vooral, maar ook soliede muren waar er zijn, hoeken en kanten met grillige vormen; logge of dartele dans van uitsprongen en speelse verscheidenheid van daklijnen; daarboven uit sierlijke, rijzige torens, tinnen en spitsen. Alles samen wordt Gent aangevoeld als een intieme stad, en toch ver boven het gewone leven uitstekend, als door een adel van geest en een historische aristocratie. Gent en Oostende : allebei vol karakter maar met een specifieke, eigen geest. "

Tot zover deze gezwollen, poëtisch-zweverige tekst. Elkeen is vrij daarover zijn mening te hebben, feit is dat Verbaeres tekeningen een eigentijdse, beknopte studie waard zijn, ondernomen voor Oostende door een nuchter en bevoegd kunstkenner die tevens goed vertrouwd is met onze streek. Wie waagt het ?

E. SMISSAERT

IN DIT NUMMER

- blz. 2 : J.B. DREESEN : Jaarboek 1981 "Ter Cuere"
blz. 3 : Oorlogsdagboek 1940-45 (2)
blz. 6 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis
blz. 8 : H. SMISSAERT : Hendrik Conscience en de kust
blz. 9 : J. SURMONT en B. STROOBANT : Literaire bespreking : Het Liedeken
blz. 14 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse Schilders : XXII : Charles Pavot;
XXIII : Gustaaf Van Heste
blz. 17 : O.V. : Toen Oostende nog een koninklijke badstad was (fotoblz.)
blz. 18 : W. MAERVOET : Biografische gegevens nopens Oostendse politici 1830-1914 (1)
blz. 20 : H. SMISSAERT : Een bloemlezing over zee en strand
blz. 21 : O.V. : Beschermd monumenten te Oostende
blz. 22 : E. SMISSAERT : Herman Verlaere en zijn tekeningen betreffende Oostende
- - - - -

BOEKEN

FOTOALBUM ANTONY

Afgelopen zomer werd door de Provincie West-Vlaanderen een tentoonstelling georganiseerd in het Provinciaal Museum Constant Permeke te Jabbeke, onder de titel "De zee en het vissersvolk", gezien door de fotograaf M. Antony.

Naar aanleiding van deze tentoonstelling werd een gelijknamige catalogus uitgegeven. Thans is deze catalogus, onafhankelijk van de tentoonstelling als fotoboek beschikbaar.

Deze publicatie omvat naast biografische gegevens, 48 zwart-wit foto's, genomen door M. Antony in het Oostende van 1907-1935.

Een dergelijk fotoboek, formaat 24 x 31 cm, kan niet enkel de fotografen en de fotografieminaars boeien, maar het betekent eveneens een belangrijk document voor hen die geïnteresseerd zijn in het Oostendse vissersleven van voor enkele decennia.

Te verkrijgen door storting van 350 Fr. op PCR 000-0019013-01 van de Provincie West-Vlaanderen - Culturele Aangelegenheden.

- - - - -

VEURNE

De Heemkring "Bachten De Kupe" liet zopas verschijnen "Snippers uit de Veurnse Volksmond" door Albert DAWYNDT.

Een zeer plezierig werkje met veel volkse uitdrukkingen, zoals Beslagmaker, viezekeonte, kurieuzeuize, neutebuk, kaffielutte, fienoôre, oedde pallul, enz, enz.

Prijs 260 Fr. (te storten op rek. 068-0815730-84 van de Heemkring Bachten de Kupe, 8480 Veurne - Eggewaartskapelle).

- - - - -

FARMACIE

Bij de uitgeverij Orion verscheen een prachtig, rijk geïllustreerd werk van Dr. Apr. L.J. VANDEWIELE over de "Geschiedenis van de Farmacie in België". Prijs 1950 Fr.

O.V.

- - - - -

TEKSTOVERNAME UIT DE PLATE STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

- - - - -

A. VAN ISEGHEM

ALLE VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

geven U:

- ★ voordelige rente
- ★ vrijstelling van roerende voorheffing (tot 15.000 fr. intrest)
- ★ onmiddellijk volledig opvraagbaar
- ★ ongevalverzekering

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service
zullen U te beurt vallen.

STOCKHOLMSTRAAT 47a

8400 OOSTENDE

Tel. 70.35.73